

**Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги
Бухоро давлат университети
Филология факультети
Ўзбек тили ва адабиёти кафедраси**

ЭЛ ДУРЛАРИН ҚАДРЛАГАН ОЛИМА

Республикада танилган фольклоршунос олима,
филология фанлари доктори, профессор Дармоной
Ўраеванинг 55 йиллигига бағишланади

**“Дурдона” нашриёти
Бухоро – 2021**

Ушбу тўплам республикамизда танилган фольклоршунос олима, филология фанлари доктори, профессор Дармоной Ўраеванинг 55 йиллиги муносабати билан тартиб берилган. Китоб устозлар, дўстлар, ҳамкасблар, шогирдлар ва яқинларининг олима ҳақидаги дил сўзларидан таркиб топган.

Масъул муҳарир:

ф.ф.д, проф. Дилрабо Қувватова

Тақризчилар:

ф.ф.д, доц. Дилшод Ражабов,
ф.ф.д, доц. Хусниддин Эшонқулов,
ф.ф.н., доц. Маърифат Ражабова

Тўплаб, нашрга тайёрловчилар:

ф.ф.ф.д. Отабек Файзуллаев,
ўқит. Акмал Жумаев,
ф.ф.ф.д. Наргиза Кадирова

**Университет илмий кенгашининг 2021 йил 4-майдаги
14-сон йиғилиши қарори асосида нашрга тавсия этилган.**

қиладиган, Оллоҳ назарига тушган, амали билан камолотга эришган инсонларгагина хос бўлади. Дармоной Ўраева мана шундай юксак инсонийлик рутбасига эришганлардан саналади. Ҳар қандай инсонга ҳам бундай бахт насиб этмаса керак, деб ўйлайман. Айни пайтда, мен мана шундай ўзлигини хурмат қиладиган ҳақиқий олима билан бирга фаолият юритаётганимдан ниҳоятда бахтиёрман. Устозни муборак 55 ёшни қаршилаганликлари билан чин дилдан муборакбод этаман.

ИЛК ТААССУРОТ

Сайлиева Зарина Рахмиддиновна
Бухоро давлат университети,
Ўзбек тили ва адабиёти кафедраси ўқитувчиси

Талабаликнинг илк кунлари. Таассуротлар бир олам ... Барча талабалар талабалик бахтидан гўёки еттинчи осмонда! Ҳар бир дарс бошланиши, ўша фандан ким дарс бериши ҳақида турли-туман ўйлар билан кунлар ўтишни бошлади. Шундай кунларнинг бирида хона эшиги очилди-ю, фаришта юзли аёл кириб келдилар. Биз навбатдаги дарсдан ким кирар экан деган зўр қизиқиш билан кутиб турардик. Устознинг кириб келишлари, у кишидаги ўзгача одобни кўриб бутун бир хона тинчиб, жимиб қолди. Устоз дарсни “Ассалому алейкум” деб бошланувчи лапар билан бошладилар. Бутун синф қулоққа айланди. Чунки шу кунгача ҳали ҳеч ким бу тарзда ноодатий дарсни бошламаган эди. Устоз Дармоной опа билан синф хонадаги илк таассурот шундай бошланган эди. Аслида мен устозни болалигимдан бери билардим, танирдим. Болалигим Университет синф хоналари, кафедрада ўтган. Сабаби онамнинг умр йўллари шу маскан билан боғлиқ. Баъзан онам дарс ўтиб келганларича кафедрада ухлаб қолардим, устоз Раҳим Жўраевич Воҳидов бошим остига кийимларини қўйишлари, устоз Дармон опанинг қўлларидан ширинликлар олиш, ҳар бир устозларнинг меҳрли сўзлари мени бу гўшага бир умрга

боғлади. Илк китобим чиқиш арафасида ҳам устоз Дармон опа йўл-йўриқ, фикр-мулоҳаза бергандилар.

Яна ўша синф хонадаги илк таассуротларим ҳақида эсласам ... Устоз бизга 1-курсда ўқишни бошлаганимизда “Халқ оғзаки ижоди” фанидан дарс ўтдилар. Бу фанга нисбатан шу даража қизиқиш уйғотган эдиларки, ҳеч ким дарсларидан қолишни истамасди. Ҳар бир дарсимиз ўзгача руҳ, ўзгача кайфиятда ўтарди. Гоҳ лапар, гоҳ ёр-ёр, гоҳ болалар ижодидан намуналар айтардилар. Устознинг берилиб алла айтганларини эшитганда, жажжигина бешик ичидаги кўғирчоқни эркалаб дарс ўтганлари, доира жўрлигида кўшиқ айтганлари ҳали-ҳануз эсимда. “Алла” мавзусида барча гуруҳ қизларига алла айттиришлари бизни бўлажак она сифатида шаклланишимизга хизмат қилган бўлса, не ажаб. Турмушга чиққан курсдошимизга алоҳида “Ёр-ёр” айтганлари эса устознинг ҳар бир инсонга нақадар эътиборли эканликларининг ёрқин намунаси. Ҳатто бир гал “Мотам кўшиқлари” мавзусини ўтганимизда чақалоғидан айрилган онанинг алласини айтганларида, ўша таъзияда ўзлари иштирок этиб, бу аллани ёзиб олганликларини айтганда, юраклар сел бўлди, кўзига ёш қалқмаган одам қолмади...

Ҳаёт, умр ўтиб боравер экан. Йиллар тўфони, ҳаёт ситамлари бутун бир оламга, инсоният, наботот, ҳайвонот оламига таъсирини ўтказмай қолмас экан. Йиллар ўтиши билан биз ҳам ўсдик, улғайдик, ёшимизга ёш кўшилди. Талабалик, магистрлик довларидан ошиб илм йўлига қадам кўйдик. Буюк устозлар ишлаган, ишлаётган муқаддас даргоҳга ҳар куни кирар эканман, ёшлигимдаги ўша меҳрни, ўша чеҳраларни кўраман. Шу чеҳралар ичида майин табассум билан кўришадиган устоз Дармон опа ҳар сафар кўришганимизда қизимни ҳам сўрашлари, соғлик-саломатлик тилашларида оналарча-устозларча меҳрни ҳис этаман. Йиллар сурони ҳаммага таъсир этишини, аммо устозга негадир йиллар таъсири йўқлиги, ҳамон гўзал чеҳралари бунинг исботи.

Қанча вақт ўтса ҳам, йиллар устозга таъсир этмаслигини, бизнинг ҳам фарзандларимизни қадим меросимиз садоларидан, илм нурларидан баҳраманд этишларини Оллоҳдан тилаб қоламан!

EL ARDOG'IDAGI OLIMA

G.N. Isoqova

**Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini
mexanizatsiyalash muhandislari institute Buxoro
filiali yoshlar bilan ishlash, ma'naviyat va ma'rifat
bo'limi boshlig'i**

Ayol – go'zallik timsoli, oila zamini, jamiyat ustuni, xonadonimiz farishtasi, hayotimiz fayzi, ko'rki. Ayol – g'amxo'rona, mehribonopa-singil, vafodoryor, suyukli qiz. Ayollarsiz baxtimiz to'liq, bag'rimiz butun, dasturxonimiz to'kin, hayotimiz totli bo'lmaydi.

Bugun biror-bir soha, biror-bir tizim yo'qki ayollarni u yerda uchratmasak. Ijtimoiy soha deymizmi, sanoatmi, qurilishmi, qishloq xo'jaligimi, qo'yingki, har bir jabhada ayollar qo'lini, ayollar mehnatini, qalb qo'rini berib, bir erkakdan ziyodroq ishlayotganiga juda ko'p hollarda guvoh bo'lganmiz.

Mana shunday jonkuyar ayollardan biri, bugungi qahramonimiz Buxoro davlat universiteti professori, filologiya fanlari doktori Darmonoy Saidahmedovna O'rayevadir.

Ustoz bugun tavallud ayyomlarinig 55 yilligini qarshi olyaptilar. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari institute Buxoro filiali pedagogic jamoasi nomidan ustozni tavallud ayyomlari bilan muborakbod etamiz. Ustoz umringiz uzoq bo'lsin. Doimo shogirdlar ardog'ida bo'lib, farzandlar baxtu-kamolini ko'rib yuring.

Қурбонова Манзила Бакиевна. Бухоро элининг фольклоршунос олимаси	84
Гулчеҳра Имомова. Хокисорим – қиёматли синглим.....	85
Шаҳноза Қаҳҳорова. Фариштадан аъло опам.....	89
Шоҳида Каромова. Фахру эътирофга лойиқ аёл.....	91
Dilgom Yo'ldosheva. Dilkash ayol haqida ikki og'iz so'z.....	93
Хонзода Қўзиева, Меҳринисо Киличева. Илм аҳлининг дармони бўлган Дармоной	95
Байрамали Қиличев. Бахтиёр олима.....	97
Гадоева Мавлуда Ибрагимовна. Қиёсий фольклоршунослик тараққиётида Дармоной Ўраеванинг ўрни	98
Ражабова Маърифат. Илтижойим, бер муродин, Дармонойимни Эгам!	101
Амонова Зилола Қодировна. Исми ҳаёт йўлига туташ олима.....	106
Жамилова Башорат. Агар устоз андин рози, тенгри розидир.....	107
Шарипова Лайло. Эътирофга лойиқ олима.....	112
Гулбаҳор Худойназарова. Илмига ҳавас қилган дугонам, ҳавасларим эвазига тутинган дўстим	114
Бекова Наззора. Бетакрор олима опамиз	116
Латифа Худайқулова, Шаҳодатбону Имомназарова. Зиёли аёл миллатни тарбиялайди	119
Зебинисо Расулова, Мунис Жўраева. “Катта юрак” соҳибаси	121
Йўлдош Раҳматов. Устоз йўлини тутмоқ – шогирд иқболи.	124
Насиба Турсунова. Инсонийликнинг энг олийжаноб хислатлари.....	129
Меҳринисо Ризаева. Фольклоршунос олима	131
M.Y.Ro'ziyeva. So'zida sehri, ko'zida mehri bor ustoz!	132
Hasanova Gulnoz Qosimovna. Ustozga bag'ishlab dil izhorlarim	135
N.I.Gaybullayeva. Sabrdan sayqallangan olima.....	138
Ҳаёт Латипов. Устоз.....	139
Қодирова Насима Саидбурхоновна. Таъзим сизга, азиз устоз... ..	140

Тўраева Умринисо Раҳматовна. Олим бўлсанг, олам сеники.....	142
Сайлиева Зарина Раҳмиддиновна. Илк таассурот	144
G.N. Isoqova. El ardog'idagi olima.....	146
ШОГИРДЛАР ЭЪЗОЗИ.....	147
Ободон Адизова. Беназир инсон, фидойи олима, меҳрибон устоз.....	147
Амонов Улуғмурод Султонович. Чинорга бўйлашган чинор	149
Касимова Раъно Раҳматуллоевна. Ардоғимдасиз, азиз устозим!	154
Отабек Файзуллаев. Бухорои шариф илм-фан бўстони ворисларидан бири	155
М.М. Жўраева. Устозга эҳтиром.....	156
Адизова Нигора Бахтиёровна. Қалби пок, меҳри дарё устоз.....	159
Барно Мирзаева. Зукко олима	161
Акмал Жумаев. Меҳрибон она, қадрли устоз ва салоҳиятли олима.....	162
Қодирова Наргиза. Барча учун севимли, фидойи, камтарин ҳамда жонкуяр устоз	164
Samandar Xudoyev. Mahoratli olim va mehribon ustoz.....	165
Нафосат Ўроқова, Рўзигул Қодирова. Илм уммонининг гавҳари	166
Sherali Turg'unov. Ustozga tabrik.....	169
Раъно Ражабова. Ўзи устоз бўлар устоз кўрганлар	170
Яраш Рўзиев. Одам борки, одамларнинг нақшидир	173
Лайло Тўраева. Бир умр таъзимдаман	174
Хаитов Хамза Ахмадович. Ҳикмат излаганга ҳикматдир дунё	176
G.P.Nazarova, S.H.Akhmedova. A true successor to folklorists....	179
Қодирова Машҳура, Ўраева Мақсуда. Тадқиқотларида фольклордан таълимда фойдаланишни тарғиб этган олима.....	183
Хамидова Муборак Хафизовна. Устоз юксак маънавият тимсоли.....	186

Қаҳҳорова Гулрух Шавкатовна. Халқ оғзаки ижодининг етук билимдони	188
Шарипова Маҳбуба Бахшилловна. Шогирдлар камолин кўзлаган устоз.....	190
Ш.Ш.Низомова. Илмдан нур излаган фидойи фольклоршунос олима.....	191
Нозима Джумаева. Ибратли олима ва фидойи инсон	193
Абдуллаева Набия Идрисовна. Минг асрга татигулик меҳнат заҳмати, фидойилик ибрати ва жонкуярлик сиймоси бўлган олима аёл	195
С.М.Нуруллаева. Устознинг “сеҳрли китоби”	197
Соҳибова Зарнигор Нусратилловна. Суҳбатларда ҳаёт сирлари.....	198
Насиба Норова. Маънавият ганжидаги ойсиз устоз.....	201
Рустамова Гавҳар Баҳрон қизи. Бошлар эгиб, таъзим айланг устозларга!.....	201
Шербекова Гавҳар, Шомуродова Сунбула. Бухоро фольклорини тўплаш ва ўрганишнинг долзарб муаммолари Дармоной Ўраева нигоҳида.....	203
Ҳамроева Дилфуза. Дармоной Ўраева – халқ кўшиқлари тадқиқотчиси	206
Эргашев Ж.Ю. Шариф шаҳар Бухоронинг фольклоршунослик мактаби давомчиси.....	207
Karimova Laylo Izzatullayevna. Suratida siyrati aks etgan ayol.	211
Ҳикматова Нигина Акмаловна. Устоз ишончининг саодати	214
Муниса Узакова. Қалби меҳр, ақлу шуури илм билан безанган устозим	215
Marjona Teshayeva. Umri ezgulikkka esh insonlardan biri.....	216
ЯҚИНЛАР ДИЛ ИЗҲОРИ	220
Мавлонов Анвар Аҳмадович. Буюк қалб соҳиби	220
Ўраева Гулшан Саидахмедовна. Грамматика – иккинчи математика.....	221
Gulshod Saidaxmedovna O'rayeva. Ham o'ram, ham ustozim, ham maslahatchim.....	224
Насиба Рабоева. Мусофирлигимда дардимга дармон, қалбимга малҳам бўлган опахонимиз	231

профессор Дармоной Ўраева 55 ёшида

Ибрагимова Дилрабо Абдуғаниевна. Опамдай азиз янгам...233

Бухоро давлат университети Ўзбек адабиёти кафедраси профессори, филология фанлари доктори Ўраева Дармон Саидахмедовнанинг илмий-усулият ишлари рўйхати	235
Дармоной Ўраева илмий раҳбарлиги ва илмий маслаҳатчилигида ҳимоя қилинган докторлик ва фалсафа доктори диссертациялари.....	264
Дармоной Ўраева расмий оппонентлик қилган диссертациялар	267
Дармоной Ўраева ҳақида ёзилган мақолалар	269
Тақриз	269

ЭЛ ДУРЛАРИН ҚАДРЛАГАН ОЛИМА

Республикамизда танилган фольклоршунос олима,
филология фанлари доктори, профессор Дармоной
Ўраеванинг 55 йиллигига бағишланади

Muharrir:

A. Qalandarov

Texnik muharrir:

G. Samiyeva

Musahhih:

Sh. Qahhorov

Sahifalovchi:

M. Ortiqova

Nashriyot litsenziyasi AI № 178. 08.12.2010. Original-maketdan bosishga ruxsat etildi: 09.03.2021. Bichimi 60x84. Kegli 16 shponli. «Palatino Linotype» garn. Ofset bosma usulida bosildi. Ofset bosma qog`ozi. Bosma tobog`i 17,2. Adadi 100. Buyurtma №126.

Buxoro viloyat Matbuot va axborot boshqarmasi
“Durdona” nashriyoti: Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko`chasi, 11-uy.
Bahosi kelishilgan narxda.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko`chasi, 11-uy. Tel.: 0(365) 221-26-45